

Prosjektrapport

IKT basert kompetanseutvikling i kommunene

Etablering av undervisning, veiledning
og faglig nettverkverksbygging mot
ansatte i pleie- og omsorgstjenesten
2008

Rigmor Furu og Kirsten Eriksen

Tittel: IKT basert kompetanseutvikling i kommunene. Etablering av undervisning, veiledning og faglige nettverksbygging mot ansatte i pleie- og omsorgssektoren

NST - rapport: 03-2009

Prosjektleder: Rigmor Furu

Forfattere: Rigmor Furu og Kirsten Eriksen

ISBN: 978-82-8242-003-7

Dato: 31032009

Antall sider: 22

Emneord: Kompetanseutvikling, nettbaserte kurs, virtuelle fagnett, IKT basert, kommuner, helsepersonell, pleie- og omsorgssektoren

Oppsummering: Rapporten beskriver hvilke elæringstilbud som er utviklet i 2008 mot ansatte i pleie- og omsorgssektoren. Rapporten beskriver også videreutvikling av eksisterende kompetansetilbud og behov for utvikling av nye.

Utgiver: Nasjonalt senter for samhandling og telemedisin
Universitetssykehuset Nord-Norge
Postboks 35
9038 Tromsø
Telefon: 77 75 40 00
E-post: info@telemet.no
Internett: www.telemet.no

Det kan fritt kopieres fra denne rapporten hvis kilden oppgis. Brukeren oppfordres til å oppgi rapportens navn, nummer, samt at den er utgitt av Nasjonalt senter for telemedisin og at rapporten i sin helhet er tilgjengelig på www.telemet.no.

English summary

Title: Developing competence in the municipalities by using ICT

Abstract: The report describes the different eLearning programmes developed last year of the Norwegian Centre of Telemedicine, in collaboration with the experts from the municipalities, colleges and Centres of Expertise. The Norwegian eLearning portal www.helsekompetanse.no is the name of the portal dedicated to the health and social sector.

Innhold

1.	Innledning	7
1.1	Mandat	8
2.	Helsekompetanse.no	8
3.	Fokus og satsning mot kommunene i 2008	8
3.1	Fagforelesninger via VK til kommunene	9
3.1.1	Fagforelesninger via videokonferanse	10
3.1.2	Opplæringskurs i bruk av videokonferanse	10
3.1.3	Fagforelesninger via videokonferanse i Vest Norden	10
3.2	Websider og fagnett	11
3.2.1	Websiden til undervisningssykehjemmene. (USH)	11
3.2.2	Virtuelle fagnett	12
3.2.3	Fagnett i geriatri	12
3.2.4	Fagnett i geriatrisk rehabilitering	12
3.2.5	Fagnett i saksbehandling og dokumentasjon (Sa-Do) i pleie- og omsorgstjenesten	13
3.3	Nettbaserte læringsprogram, kurs og videreutdanninger	13
3.3.1	Lær demens med bredbånd	13
3.3.2	Fagskolen i demensomsorg og alderspsykiatri	14
3.3.3	USH Fyrtårn satsninga	14
3.3.4	Møte med Røde Kors Sykehjem i Bergen	14
3.3.5	Aldring med funksjonshemming	14
3.3.6	Nettbasert kurs i Huntingtons sykdom	15
4.	Markedsføring og spredning	15
5.	Videreføring og nye satsningsområder	17
5.1	Nettbasert kurs innen medikamenthåndtering	17
5.2	Utvikling av flere virtuelle fagnett	18
5.3	Utvikling av nye nettbaserte kompetansetilbud for å bedre tjenestetilbudet til mennesker med funksjonshemming	18
5.4	Samarbeidsnettverk mellom Undervisningssykehjemmene via videokonferanse	18
6.	Avsluttende betraktninger	19

1. Innledning

Nasjonalt senter for samhandling og telemedisin (NST) har gjennom 15 år bygget opp en tjeneste for utvikling, rådgivning, koordinering og spredning av nettbaserte kompetansetilbud i helsetjenesten. Det er bygd opp et eget område rundt denne aktiviteten, Nettbasert Kompetanseutvikling (NKU). Arbeidet har resultert i elæringplattformen www.helsekompetanse.no

God kvalitet på helsetjenester forutsetter god kompetanse hos den enkelte helsearbeider enten det er i sykehus eller i kommunehelsetjenesten. Kompetansen hos helsearbeiderne må utvikles slik at de er i stand til å møte morgendagens behov. Desentralisering av spesialisthelsetjenesten og overføring av oppgaver til primærhelsetjenesten gir nye utfordringer til kommunene med å bygge opp nødvendig kompetanse.

Formålet med arbeidet som Nettbasert kompetanseutvikling utfører, er å motivere og bidra til at helsevesenet tar i bruk IKT til kompetansebygging, nettverksbygging og tverrfaglig samarbeid. Tjenesten og organiseringen av læringsportalen er utviklet i samarbeid med helsearbeidere fra praksisfeltet, kompetansesentra og fagforeninger for å sikre at løsningen er tilpasset brukernes behov. I nettbasert læring benyttes teknologi for å gi fleksibel tilgang til kompetanse. Arbeidsmetodene er fleksible og kan benyttes uavhengig av tid og sted. Spesielt der avstandene er store og der det er få muligheter for kompetansebygging, kan deltakelse i nettbaserte kurs og fagnett være løsningen. Som et eksempel kan nevnes at 200 helsearbeidere fra spesialisthelsetjenesten og pleie og omsorgstjenesten er tilknyttet Helse Nords fagnett innenfor geriatri.

Gjenbruk av læringsinnhold er en av fordelene ved å benytte nettbasert læring. Førstegangs utvikling av nettbaserte kurs koster, men fordi læringsinnholdet kan gjenbrukes på sikt, er det besparelser å hente. Flexibiliteten i bruk er også et viktig aspekt å framheve. Resultater fra et fokusgruppeintervju av helsearbeidere som arbeider i kommunehelsetjenesten viser at gjennom å bruke fleksible, varierte og til dels nye arbeidsmetoder tilpasset egen arbeidssituasjon, har det faglige fellesskapet blitt utvidet, og helsearbeiderne har fått flere møteplasser på tvers av kommunegrensene, linjenivå og fagprofesjoner. Dette har igjen stimulert til faglig refleksjon over egen praksis (Norbye & Furu 2009).

I 2008 har vårt fokus vært å utvikle nettbaserte kompetansetilbud innenfor fagområdene geriatri, demens og funksjonshemming. Nytt i 2008 er utvikling av Fagskolen i demensomsorg og alderspsykiatri for helsefagarbeidere, hjelpepleiere og omsorgsarbeidere. Spesielt har helsearbeidere som arbeider i kommunehelsetjenesten ønske om å delta i virtuelle fagnett. Interkommunalt samarbeid styrker samhandlingen og utvider det faglige fellesskapet. Gjennom deltakelse i felles virtuelle fagnettverk kan samhandling mellom ulike faggrupper og nivå kan realiseres. Fagnett i geriatri og geriatrisk rehabilitering er i kontinuerlig bruk, og det er i 2009 ønske om å utvikle nye fagnett innfor fagområdene demens, psykisk utviklingshemming og psykisk helse.

1.1 Mandat

Tidelingsbrev for 2008 fra Helsedirektoratet beskriver at tilskudd til Nasjonalt senter for telemedisin skal gå til IKT basert undervisning, veiledning og faglig nettverksbygging rettet mot ansatte i pleie- og omsorgstjenesten. Midlene er tilført over kapittel 0761 post 75 på Statsbudsjettet for 2008. Denne rapporten oppsummerer hva midlene er benyttet til i 2008, og hvilke ønsker og behov vi ser for 2009.

2. Helsekompetanse.no

Læringsportalen www.helsekompetanse.no danner utgangspunkt for å utvikle og gjennomføre kompetansetilbud, og i tillegg administrere brukere som deltar på ulike kompetanseprogram via videokonferanse og/eller Internettbaserte verktøy. NST eier ikke faginnholdet, men hjelper de som har kompetanse til å utvikle faginnhold ved bruk av IKT til de som etterspør kompetanse. Våre samarbeidspartnere er derfor kommunene og regionale og nasjonale kompetansesentra fra 2 linjetjenesten.

3. Fokus og satsning mot kommunene i 2008

Innledning

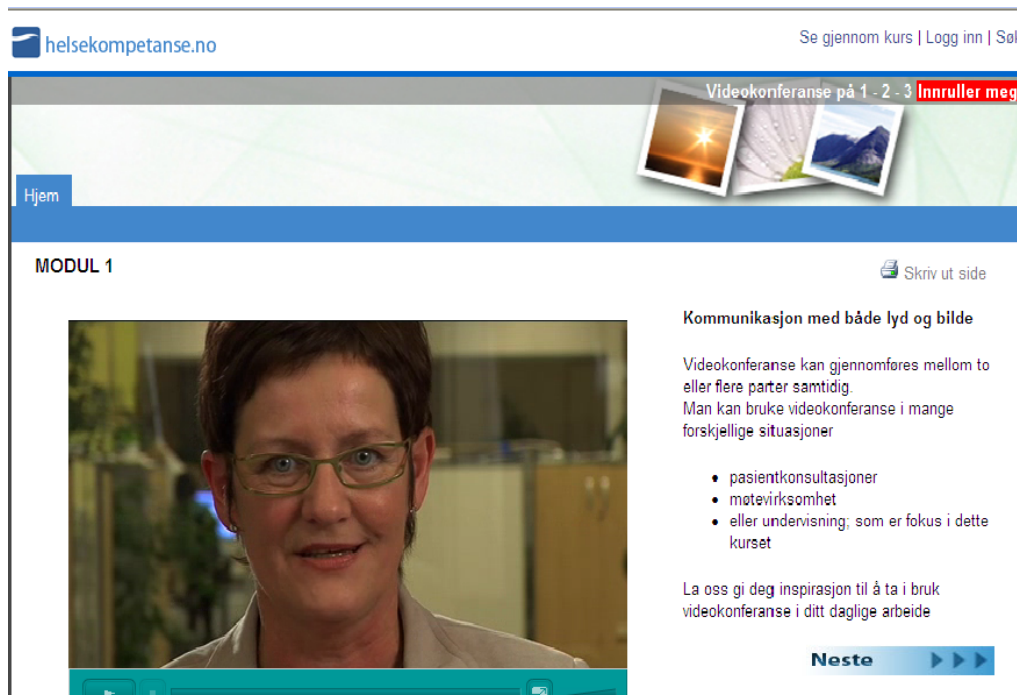
I løpet av 2008 har NST bidratt med planlegging, utvikling, koordinering og gjennomføring av ulike IKT - baserte kompetansetilbud til helsepersonell i pleie- og omsorgssektoren. Fagforelesninger via videokonferanse er fortsatt etterspurt av helse- og sosialarbeidere i kommunene. Videokonferanse er et verktøy som mange helsearbeidere behersker å bruke, og har tilgang til i sin kommune. Derfor benytter de også muligheten til kompetansebygging gjennom deltakelse på fagforelesninger der ulike kompetansemiljø deltar. Gjennom bruk av videokonferanse bygges faglige nettverk på tvers av fagprofesjoner og nivå. Mange helsearbeidere ønsker å dele sin kunnskap og erfaring med andre helsearbeidere, og videokonferanse er et godt hjelpemiddel til dette formålet. I 2008 har det vært gjennomført fagforelesninger via videokonferanse innenfor ulike fagområder som demensomsorg, alderspsykiatri, kreftomsorg, familievold, seksuelle overgrep, flyktningehelse, selvmordsforebygging, stråleterapi, elektronisk samhandling ved sjeldensentrene, læring og mestring, dialyse, ernæring, overvekt, livsstil og mestring.

Det har også vært gjennomført fire dagsseminar /veiledningsseminar via videokonferanse om etablering av Pårørendeskole, der mange ressurskommuner fra hele landet deltok. Nasjonalt kompetansesenter for aldring og helse (NKAH) er prosjektansvarlig for denne satsningen. NST har bistått med oppkobling til flerpartskonferansene, deltatt med innlegg på ett av veiledningsseminarene og hatt ansvar for teknisk support under sendingene.

I løpet av 2008 er flere nye nettbaserte kurs blitt utviklet. Tidligere utviklede nettbaserte kurs tilbys løpende til helsearbeidere i kommunene via www.helsekompetanse.no. Nettbasert kompetanseutvikling har over mange år hatt stor etterspørsel etter opplæringskurs i bruk av videokonferanse. På bakgrunn av dette utviklet vi i 2008 et nettbasert opplæringsprogram i bruk av videokonferanse. Kurset tar 20 minutter å

gjennomføre og, i motsetning til tidligere hvor inntil 4 timer måtte settes av for å gjennomføre samme opplæring i klasserom. Dette er et godt eksempel på besparelse på tidsbruk og mulighet for gjenbruk til mange.

Her er et eksempel fra det nettbaserte kurset "Videokonferanse på 1-2-3".

The screenshot shows the website 'helsekompetanse.no' with a navigation bar and a main content area. The main content area features a video player on the left showing a woman with glasses, and text on the right titled 'Kommunikasjon med både lyd og bilde'. The text explains that video conferencing can be used for various situations, including patient consultations, meetings, and teaching. A 'Neste' button is visible at the bottom right of the content area.

For mer informasjon, se www.helsekompetanse.no/videokonferanse på 1-2-3

3.1 Fagforelesninger via videokonferanse (VK) til kommunene

Det har vært større etterspørsel og deltakelse i fagforelesninger i 2008 enn det var i 2007. Fra mai 2007 til og med desember 2007 var 633 videokonferansestudio (VK-studio) oppkoblet i de forskjellige konferansene. Fra januar 2008 til og med desember 2008 har det vært oppkoblet totalt 1026 VK-studio.

Total oversikt over deltakelse og program i 2008 som følger:

41 ulike fagprogram er gjennomført med til sammen 155 fagforelesninger.

Totalt har 1026 studio deltatt fordelt på regioner:

Helse Nord: 562 -	54,8%
Helse Midt. 139 -	13,6%
Helse Vest 116 -	11,3%
Helse Sør-Øst 180 -	17,5%
Utlandet 29 -	2,8%

Tallene inkluderer både deltakelse fra spesialisthelsetjenesten og pleie- og omsorgstjenesten. Ved bruk av IKT bygger en ned grensene mellom linjenivå i helsetjenesten, og helsearbeidere fra begge nivå deltar på de samme forelesninger.

Statistikken viser at helseregion Nord benytter seg mest av dette fagtilbudet, men også de andre helseregionene er aktivt deltakende. Spesielt helse Sør-Øst har i det siste året hatt en økende deltakelse på disse kompetansetilbudene.

3.1.1 Fagforelesninger via videokonferanse

I 2008 har det vært gjennomført undervisningsprogram både vår og høst med temaforelesninger innenfor fagområdet demens. Et eksempel på aktivitet i 2008:

Tema Demens	Antall fagforelesninger via VK	Deltatt antall studio
Vår 2008	4	18
Høst 2008	3	22

Det arbeides for at fagforelesninger om demens gjennomføres kontinuerlig vår og høst. NST holder kontakt med programansvarlige og sørger for at det gis tilbud om nye fagforelesninger via videokonferanse.

3.1.2 Opplæringskurs i bruk av videokonferanse

NST har i 2008 gjennomført opplæringskurs i bruk av videokonferanse til helsearbeidere i Finnmark. I Karasjok deltok 21 helsearbeidere og i Lakselv deltok 22 helsearbeidere. Helsearbeiderne arbeider til daglig på sykestuer, i hjemmetjeneste og på sykehjem. Det er etablert nytt videokonferanseutstyr ved flere helseinstitusjoner i Finnmark, og NKU har hatt ansvar for opplæring til helsearbeidere i organisering av videokonferansetjenesten og opplæring i bruk av utstyret til ulike formål. Helsearbeiderne viser stor motivasjon og interesse for å ta i bruk videokonferanse til undervisning, fagmøter og veiledningsvirksomhet. September 2008 fulgte NST opp denne opplæringen ved å arrangere nytt opplæringskurs i organisering og bruk av videokonferanse gjennom oppkobling mellom geriatrisk på Universitetssykehuset Nord-Norge (UNN) og Nordkapp. I forbindelse med oppstart av læringsprogrammet "Lær demens med bredbånd", gjennomførte NST opplæringskurs i bruk av videokonferanse til alle deltakerne.

NST følger opp arbeidet videre med å gi opplæring og veiledning i bruk av videokonferanse til helsearbeidere som ønsker å komme i gang med undervisning, veiledning eller fagnettverk. Flere helsearbeidere benytter nå vårt nettbaserte kurs "Lær deg videokonferanse på 1-2-3". For eksempel har alle 50 deltakere på Fagskolen i demensomsorg og alderspsykiatri gjennomgått elæringskurset som en del av utdanningen.

3.1.3 Fagforelesninger via videokonferanse i Vest Norden

I 2008 ble det gjennomført en rekke forelesninger via videokonferanse innen temaet mennesker med utviklingshemming, til helse- og sosialarbeidere i en rekke utkantkommuner på Island, Grønland, Færøyene og Nord-Norge. I tillegg er det etablert et virtuelt fagnett for utveksling av erfaringer mellom deltakerne.

Fagprogrammet er utarbeidet av Nasjonalt senter for samhandling og telemedisin (NST) og Nordisk Ministerråd, avdeling for Nordiska Samarbetsorganet för handikappfrågor (NSH) i

samarbeid med og Nasjonalt kompetansesenter for aldring og helse/området
Utviklingshemning og aldring.

Tema som er gjennomgått i 2008 er disse:

- Tidlige tegn på funksjonsfall og sykdom hos eldre med utviklingshemning
- Kreft hos eldre med utviklingshemning
- Metodisk miljøarbeid i tjenester for eldre med utviklingshemning
- Holdninger og etikk i metodisk miljøarbeid
- Demens
- Risikovurdering og tiltak hos farlige med samtidig psykisk utviklingshemning og psykisk lidelse

På hver fagforelesning har det deltatt ca 8-12 helsearbeidere. Noen av forelesningene er også gjort videoopptak av (streaming) og gjort tilgjengelig i det virtuelle fagnettet.

3.2 Websider og fagnett

Hovedsatsningsområder for IKT baserte kompetansetilbud i 2008 har vært innenfor geriatri, demens og funksjonshemming.

3.2.1 Websiden til undervisningssykehjemmene. (USH)

NST har i samarbeid med representanter fra Undervisningssykehjemmene (USH) utviklet websiden www.undervisningssykehjem.no, NST har hatt hovedansvaret for utviklingen og har fortsatt ansvar for teknisk support. Parallelt med utviklingen har NST gitt webredaktør ved USH i Oslo opplæring og veiledning i vedlikehold og oppdatering av sidene. Målet er at de skal ha regi på en kontinuerlig videreutvikling av innhold på sidene, og være i stand til å beherske dette selv. NST gir fortløpende veiledning og teknisk support til webredaktør.

Målet for websiden er å spre informasjon om Undervisningssykehjemmenes funksjon som ressursentra for undervisning, fagutvikling og forskning i sykehjemmene. Erfaringer fra prosjekter og forskning fra undervisningssykehjemmene skal spres og markedsføres til andre sykehjem i kommunehelsetjenesten.

Websiden gir oversikt over alle hovedsykehjem og satellitt sykehjem i Norge, og beskriver deres arbeid og hovedfunksjonsområde. Det finnes en oversikt over prosjekter som er i gang ved de ulike undervisningssykehjemmene i tillegg til rapporter og årsplaner. Et nyhetsarkiv og oversikt over ansatte er også etablert. I 2008 har det vært arbeidet med å få på plass samisk og engelsk versjon av websiden. Det betyr at innholdet på sidene nå er oversatt og kan leses av samisk- og engelsktalende.

Det er uklart om det er ønskelig at NST skal ha noen rolle i dette arbeidet fremover. Vi har i epost pr. 13.01.09 til Ingvild Hunsrød og Ingvild Svendsen tatt kontakt med Helsedirektoratet med ønske om møte for avklaring av et eventuelt videre engasjement. Per dags dato har vi ikke fått noen tilbakemelding på denne henvendelsen.

3.2.2 Virtuelle fagnett

Utvikling av virtuelle fagnett innenfor ulike fagområder i helse- og omsorgstjenesten gir mulighet for at helsearbeidere kan kombinere arbeid og læring ved at arbeidsplassen benyttes som læringsarena.

Vår erfaring er at flere helsearbeidere ønsker å være deltaker i et virtuelt fagnettverk, og vil gjerne opprette eget fagnett innefor sitt spesialområde. Helsearbeiderne opplever at det er verdifullt å være deltaker i et større faglig fellesskap der de kan utveksle kunnskaper og erfaringer med andre helsearbeidere som arbeider innenfor samme fagområde. Deltakelse i virtuelle fagnett kan relateres til læring på arbeidsplassen, og må ikke karakteriseres som en utdanning. Flere av fagnettene er en del av et større kompetanseprogram som følges over tid.

NST har vært med på å utvikle flere virtuelle fagnett i helsekompetanse.no der helsearbeidere deltar fra både kommune- og spesialisthelsetjenesten. Målet for deltakelse i flere av fagnettene er å styrke kompetansen innenfor det aktuelle fagområdet, i tillegg til å styrke samhandlingen mellom yrkesgrupper og nivå i helsetjenesten.

Det er utviklet fagnett innenfor områdene geriatri, rehabilitering av eldre, læring og mestring, saksbehandling og dokumentasjon i pleie- og omsorgstjenesten og autisme. I det følgende beskrives tre fagnett tilknyttet pleie - og omsorgstjenesten:

3.2.3 Fagnett i geriatri

Fagnett i geriatri er en del av et større kompetanseprogram som forløper over to år. I fagnettet deltar helsearbeidere fra ulike faggrupper og begge nivå i helsetjenesten. Fagnettet er tverrfaglig sammensatt og består pr. i dag av ca 200 helsearbeidere fra kommune- og spesialisthelsetjenesten fordelt på hele helseregion nord. Januar 2009 ble ytterligere 60 helsearbeidere deltakere i fagnettet og dermed en del av kompetanseprogrammet.

NST gjennomførte opplæring i bruk av fagnettet til de nye deltakerne. Opplæringen er viktig for å gjøre helsearbeidere trygge på bruk av IKT, samtidig som vi diskuterer hvordan et slikt verktøy kan bli en del av arbeidshverdagen og være til hjelp i det daglige arbeidet. Dette er viktige områder å integrere for å få fagnettet til å være levedyktig over tid.

Opplæringen bestod av følgende kursprogram:

- Innføring i hva e-læring er
- Hva det betyr å bruke nettet som læringsarena
- Fleksible arbeidsmåter
- Innlogging og bruk av fagnett med praktiske øvelser
- Gjennomgang av funksjonalitet og ulike kommunikasjonsmåter
- Bruk av diskusjonsforum
- Skriveprosessen på nett

Teknisk support til deltakerne i fagnettet tilbys kontinuerlig av NST. Nye faglige tema og nettverkssamlinger gjennomføres i 2009. Helsearbeiderne har hele tiden tilgang til fagnettet slik at de kan arbeide med egen kompetansebygging.

3.2.4 Fagnett i geriatrisk rehabilitering

Fagnett i geriatrisk rehabilitering er del av et større kompetanseprogram som forløper kontinuerlig. 50 helsearbeidere fra både kommune- og spesialisthelsetjenesten deltar i det

virtuelle fagnettet, og deltakerne er tverrfaglig sammensatt. Helsearbeiderne lærer om de ulike faggruppers rolle og funksjon, og samarbeider på tvers av yrkesgrupper og nivå. I 2008 har det ikke kommet til flere deltakere i fagnettet, men det er arbeidet med innholdsproduksjon. Det er gjort videoopptak av flere fagforelesninger som er gjennomført via videokonferanse, og disse er redigert i etterkant og lagt inn i fagnettet. På denne måten gjøres forelesninger innen geriatrisk rehabilitering tilgjengelig for helsearbeiderne og er fleksible i bruk. De som ikke har fått med seg forelesningen kan gjennomgå den i ettertid, eller de kan gå tilbake til forelesningen for å repetere den.

Planen videre er å opprette moderatorer i kommunene som kan følge opp aktiviteten i fagnettet. I dag er det koordinator for fagnettet som har det faglige ansvaret og som følger opp fagnettet idet daglige. Nytt faglig program med nye tema planlegges for 2009. Fagforelesninger via videokonferanse skal det tas videoopptak av og lagres i fagnettet i tillegg til at nye nettverkssamlinger skal gjennomføres. Deltakelse i fagnettet bidrar til kontinuerlig kompetansebygging.

3.2.5 Fagnett i saksbehandling og dokumentasjon (Sa-Do) i pleie- og omsorgstjenesten

Fagnettet i saksbehandling og dokumentasjon har ca 60 deltakere og har i det siste året fått nye deltakere som er helsearbeidere fra pleie- og omsorgstjenesten. I 2008 har det vært gjennomført en satsning innen etikk som har medført både nettverkssamlinger og undervisning via videokonferanse innenfor dette tema. Fagforelesninger som gjennomføres tas det videoopptak av for at de i etterkant kan lagres i fagnettet. Nytt faglig program med forelesninger på videokonferanse og nye nettverkssamlinger er planlagt også for 2009. Deltakelse i fagnettet bidrar til kontinuerlig samarbeid og kompetansebygging.

3.3 Nettbaserte læringsprogram, kurs og videreutdanninger

Flere nettbaserte kompetansetilbud er utviklet i læringsportalen www.helsekompetanse.no Spesielt vil vi trekke fram kompetansetilbud som er tilgjengeliggjort for helsearbeidere i pleie- og omsorgstjenesten. NST har bidratt i planleggings-, utviklings- og implementeringsfasen, og tilbyr også deltakerne opplæring i bruk av IKT-verktøyene i tillegg til kontinuerlig teknisk support.

3.3.1 Lær demens med bredbånd

Læringsprogrammet Lær demens med bredbånd har i 2008 vært gjennomført for sjettede gang, i 2008/2009 med 10 deltakere. Inntil 2008 har 91 helsearbeidere fordelt på 23 kommuner gjennomført læringsprogrammet. Helsearbeiderne representerer hjemmebaserte tjenester og sykehjem. Læringsprogrammet gjennomføres i et samarbeid mellom Bjønnesåsen Bo- og behandlingssenter i Nøtterøy kommune, Nasjonalt kompetansesenter for Aldring og helse (NKAH) og Nasjonalt senter for samhandling og telemedisin (NST).

Målet for læringsprogrammet er å styrke samarbeidet mellom helsearbeidere og pårørende til personer med demens. Læringsprogrammet får meget gode tilbakemeldinger, og viser til god kvalitet og som nyttig og lærerikt. Helsearbeiderne som deltar viser et stort engasjement og en imponerende aktivitet i diskusjonsforumet; der de diskuterer faglige problemstillinger og utveksler erfaringer fra praksis.

Framtidige utfordringer:

Markedsføring av læringsprogrammet og rekruttering av helsearbeidere til å delta på læringsprogrammet er ei stor utfordring. Til tross for at vi har gjennomført markedsføring på ulike måter, har det vært vanskelig med nyrekruttering. I 2008 deltok kun 10 personer til tross for at potesialet var 30. Dette er utfordringer som diskuteres fortløpende, og som kan være gjenstand for ytterligere diskusjon med helsedirektoratet om på hvilken måte dette kan bidra til realisering av nasjonale satsninger innen området.

3.3.2 Fagskolen i demensomsorg og alderspsykiatri

Fagskolen i demensomsorg og alderspsykiatri er en NOKUT-godkjent videreutdanning for helsefagarbeidere, hjelpepleiere og omsorgsarbeidere som ble utviklet i 2008 i et samarbeid mellom NKAH og NST. Utdanningen er delvis nettbasert og går over ett år.

Videreutdanningen avsluttes i mai 2009. Det elektroniske klasserommet er utviklet i helsekompetanse.no, og i tillegg til samlinger benyttes videokonferanse til undervisning, faglige diskusjoner og veiledning. I Tønsberg startet 32 helsearbeidere, i tillegg til at ei lokal gruppe som startet opp i Tromsø med til sammen 18 studenter.

NST har aktivt bidratt med utvikling av den nettbaserte utdanningen, og vi har ansvar for pedagogisk tilrettelegging og teknisk support ved gjennomføring av studiet. Vår rolle har også vært å gjennomføre opplæring i bruk av nettbaserte læringsformer slik at helsearbeiderne er blitt dyktige til å bruke IKT i læringsprosessen. Tilbakemeldingene så langt er meget gode. Studentene er aktive i sin egen læringsprosess, og behersker bruk av IKT til nettdiskusjoner, samarbeid og innlevering av oppgaver. Lærere fra NKAH er veiledere på nett.

3.3.3 USH Fyrtårn satsninga

NST har i 2008 vært ønsket inn i prosjektet og derfor blitt kjent med arbeidet i det nasjonale fyrtårnsprosjektet Demensfyrtårn (2008-2011). NST deltok på oppstartskonferansen i Tromsø høsten 2008 med presentasjon av nettbasert kompetanseutvikling og de muligheter bruk av IKT gir. I tillegg har vi hatt to møter med prosjektleder for Demensfyrtårnprosjektet for å kartlegge eventuelle videre samarbeidsområder. Det er ikke avklart om og i tilfelle hvilken rolle NST skal ha framover for å understøtte de mål som ønskes oppnådd.

3.3.4 Møte med Røde Kors Sykehjem i Bergen

NST ble invitert til møte med Røde Kors Sykehjem i Bergen og Verdighetssenteret for å informere om vår satsning innenfor Nettbasert kompetanseutvikling. Vi hadde møte med blant annet legene Stein og Bettina Husebø. De var svært interessert i å høre om hvordan en kan bygge kompetanse, samarbeide og spre kompetanse ved bruk av IKT. Som en konsekvens av dette har det bidratt til at Stein Husebø bidrar med forelesning via videokonferanse i april 2009 med tittelen "Eldre med kreft", der målgruppe for forelesningen er helsearbeidere i kreftomsorgen. Se for øvrig program i helsekompetanse:

(<http://www.helsekompetanse.no/kompetanseprogram/vk/kreftforeningen-seksjon-nord>).

3.3.5 Aldring med funksjonshemming

Aldring med funksjonshemming, bevegelse i et livsløpsperspektiv, er et nettbasert kurs som ble utviklet i 2004, og som varer tre uker. Kurset er utviklet i et samarbeid mellom NKAH,

NST og fagansvarlige fysioterapeut og Bobath instruktør tilsatt på Universitetssykehuset Nord-Norge (UNN). Kurset er nettbasert og avsluttes med en praktisk del som gjennomføres lokalt i regi av en lokal veileder. Kurset ble gjennomført i 2008 av 13 helsearbeidere, alle representert fra en kommune. Tilbakemeldingene etter gjennomført kurs var meget gode. Helsearbeiderne gir uttrykk for at kurset er lærerikt og burde vært obligatorisk for alle som arbeider med rehabilitering av mennesker med funksjonshemming. Fram til i dag har 69 helsearbeidere (tverrfaglig representert) fra fem kommuner gjennomført kurset. Markedsføring, spredning og rekruttering av kurset er en utfordring. Dette er et kurs som mange helsearbeidere kan ha nytte av å delta på. En av utfordringene i organisering av kurset er at det må være en lokal veileder som skal ha ansvar for de praktiske øvelsene som skal gjennomføres på slutten av kurset. Den lokale veilederen må ha selv ha gjennomført grunnleggende Bobath kurs. Da vi ikke vet fra gang til gang hvor deltakerne kommer fra, blir det en utfordring å finne en lokal veileder tilknyttet en kommune som best kan samle deltakerne på ett sted. Vi arbeider videre med hvordan kurset kan organiseres for å få opp volum på deltakelse.

3.3.6 Nettbasert kurs i Huntingtons sykdom

Det er i løpet av 2008 utviklet et nettbasert kurs i Huntingtons sykdom. Huntingtons sykdom er en alvorlig medisinsk tilstand. Pasienter med Huntingtons sykdom vil i økende grad være avhengig av hjelp til personlig hygiene, aktivisering og ernæring, Diagnosen er definert som en sjelden diagnose, og mange helsearbeidere i primærhelsetjenesten har et stort opplæringsbehov. Rikshospitalets avdeling Senter for sjeldne sykdommer og syndromer (SSD) som har spesialisert seg i faget, har tatt ansvar for å utvikle faginnholdet i dette nettbaserte kurset. 111 helsearbeidere fra ulike kommuner i Norge deltok på kurset i 2008.

Varigheten av kurset er 3 måneder med en forventet innsats på ca 15-20 timer. Kurset er interaktivt med en tekstbasert teoridel koblet sammen med video. Diskusjon av problemstillinger knyttet til lærestoff og egen praksis diskuteres i diskusjonsforum med fagpersoner fra SSD og andre kursdeltakere. NST følger opp deltakerne med teknisk support.

4. Markedsføring og spredning

Videokonferanse på 1-2-3

Nettbasert opplæring i bruk av videokonferanse. Kurset er tilgjengelig via www.helsekompetanse.no. Det tar ca 20 min å gjennomføre det, og krever ingen tester eller eksamener.

Artikkel

En artikkel er skrevet i løpet av 2008 som har tittelen: *"Blended learning bidrar til refleksiv praksis"*. Artikkelen er skrevet av NST i samarbeid med Høgskolen i Tromsø. Hensikten med å skrive artikkelen er å få dokumentert noen av erfaringene til kommunene, slik at flere kan få nytte av disse.

Våren 2008 ble det gjennomført to fokusgruppeintervju av helsearbeidere som arbeider i kommunehelsetjenesten. Intervjuene ble gjennomført av NKU i samarbeid med Høgskolen i Tromsø. Helsearbeiderne som ble intervjuet deltok i et større kompetanseprogram innenfor geriatrisk rehabilitering. De viktigste funnene fra intervjuene er at bruk av fleksible og varierte arbeidsformer med og uten bruk av IKT, såkalt "blended learning", bidrar til at helsearbeiderne får flere møteplasser for faglig refleksjon. I det daglige arbeidet i kommunehelsetjenesten er det liten tid til faglig refleksjon. Deltakelse i et virtuelt fagnett og videokonferanser har skapt fleksibilitet og kontinuitet fordi helsearbeiderne kan møtes oftere og diskutere faglige tema over tid. Fagnettverket bidrar til kontinuitet på en annen måte fordi en kan stille faglige spørsmål til diskusjon, gå tilbake til tema og diskutere disse i etterkant. Informantene sier at deltakelse i kompetanseprogrammet har bidratt til at de har fått en større kontaktflate i forhold til faglige spørsmål på tvers av kommunegrensene og faggrupper, og de har fått større forståelse for andre yrkesgrupper. Gjennom deltakelse i det faglige fellesskapet og i diskusjonsforum, utveksler de erfaringer og etterspør hverandres kunnskaper. Refleksjon over egen arbeidssituasjon har også bidratt til faglige frustrasjoner, men dette har blitt starten på endring av samarbeidsformene i en kommune. Deltakelse i kompetanseprogrammet har også bidratt til at helsearbeiderne har fått større fokus på geriatrisk rehabilitering. De fleksible arbeidsformene har vært frigjørende for nye tanker og ideer, og har gitt rom for faglig fordypning i et fagfelt som stiller krav til arbeidsmåter og kompetanse (Norbye & Furu 2009¹).

Presentasjoner

a) Bodø 12.08.08: Konferanse om Demensplanen 2015 Helse Nord

Arrangert av helsedirektoratet og Nasjonalt kompetansesenter for aldring og helse.
Deltakere: Fylkesmenn, USH, kompetansesenter Kløveråsen, ledere og helsearbeidere i kommunene i Helse Nord

Tema: Deltakelse i virtuelle fagnettverk – hvilke muligheter gir det for pårørende og helsepersonell i demensomsorgen?
Bruk av videokonferanse til undervisning, veiledning og utveksling av erfaringer

b) Tromsø 26.11.08: Tillitsvalgskonferanse for sykepleiere

Deltakere: Ca 60 tillitsvalgte i Nord-Norge for Norsk Sykepleierforbund
Tema: Telemedisin og kompetanseutvikling

c) Færøyene 12.06.08

Prosjektdeltakerne fra Island, Færøyene, Norge og NSH
Tema: Kompetanseheving ved bruk av ny teknologi i Vest-Norden

Regionale e-helseseminarer 2008

¹ Norbye, Bente & Furu, Rigmor (2009). Blended learning bidrar til refleksiv praksis for helsepersonell i distriktskommuner. Høgskolen i Tromsø og Nasjonalt senter for samhandling og telemedisin.

Det ble gjennomført sju e-helseseminarer i 2008 følgende steder:

Tromsø 08.10.08
Stjørdal 10.10.08
Molde 13.10.08
Haugesund 21.10.08
Gardermoen 28.10.08
Førde 04.10.08
Sandefjord 12.11.08

Formålet med seminarene var å informere om sentrale tiltak for å legge til rette for økt elektronisk samhandling, samt bidra til utveksling av erfaringer fra lokale/regionale prosjekter. Målgrupper var beslutningstakere, enhetsledere, helsepersonell og IT-ansvarlige i kommuner og helseforetak

Seminarene ble arrangert av Helsedirektoratet i samarbeid med Elin-k prosjektet, Norsk Helsenett, KITH og NST. I 2007 ble det gjennomført et tilsvarende seminar med over 600 deltakere fra hele landet.

5. Videreføring og nye satsningsområder

I de år som NST har fått tilskudd via Statsbudsjettet for å fokusere på kompetansespredning og faglige behov i pleie og omsorgstjenesten, har dette etter hvert blitt en godt etablert tjeneste for kommunene. Flere og flere er blitt kjent med de muligheter og den tjenesten som NST tilbyr. Vi blir kontaktet av flere fagmiljø som ønsker å dele kompetansen med digitale hjelpemidler. Våre oppgaver er som følger:

- Koordinering av (eksisterende) kompetansetilbud
- Nettverksarbeid og koordinering av fagmiljø
- Behovskartlegging
- Initiering av nye prosjekter
- Søke nye samarbeidspartnere for å planlegge nye prosjekter
- Søknadsskriving
- Samle og dokumentere erfaringer for videre spredning

Vårt fokus for 2009 vil selvfølgelig avhenge av hva Helsedirektoratet mener vi skal benytte midlene til.

I det følgende vil vi gi en oversikt over kompetanseprogram som er ønsket utviklet og spredt til kommunene:

5.1 Nettbasert kurs innen medikamenthåndtering

Det er kommet innspill fra flere kommuner med ønske om å delta på kurs i medikamenthåndtering. Både helsefagarbeidere og ufaglærte i kommunehelsetjenesten har behov for denne kompetanse. Et slikt kurs er obligatorisk for ufaglærte, hjelpepleiere og andre i kommunehelsetjenesten.

Et eksempel på et slikt kurs som per i dag arrangeres regelmessig i kommunehelsetjenesten:

Målgruppen er helsefagarbeidere, ufaglærte og lærlinger. En sykepleier, farmasøyt og evt. en lege er forelesere i kurset. Kurskompendium gjennomgås av deltakerne. Kurset er et 12 timers obligatorisk kurs, som kan inndeles som 2x6 timer eller 3x4 timer. Kurset har også en praktisk del på 4 uker hvor deltakerne skal gjennomføre arbeidsoppgaver etter en bestemt liste, fulgt opp av en sykepleier. Deltakeren må gjennomføre en avsluttende eksamen etter endt kurs. En viss poengsum må oppnås for å bestå kurset. Etter bestått kurs gis delegering i medikamenthåndtering av enhetsleder eller ansvarlig overordnet leder.

NST har kontakt med fagmiljø som kan levere det faglige innholdet. Ved å utvikle dette kurskonseptet til et nettbasert kurs kan dette tilbys til alle helsearbeidere i hele landet.

5.2 Utvikling av flere virtuelle fagnett

NST har fått ønsker fra fagmiljø i flere kommuner om å utvikle interkommunale virtuelle fagnett innenfor fagområdet demens, psykisk utviklingshemming og psykisk helse. Helsearbeidere i kommuner skal trekkes aktivt med i utvikling, organisering og implementering og ta ansvar for den videre oppfølgingen.

5.3 Utvikling av nye nettbaserte kompetansetilbud for å bedre tjenestetilbudet til mennesker med funksjonshemming

E-helseseminar og workshop mellom sjeldensentrene skal arrangeres for andre gang i 2009 for å motivere de ulike sentra til å bruke IKT til læringsformål. De som er gode til å bruke IKT kan motivere andre til å bruke IKT. Bruk av IKT til kompetansebygging, nettverksbygging og veiledningsformål gir nye muligheter, og kan bidra til å styrke tjenestetilbudet til mennesker med sjeldne lidelser og ulike typer funksjonshemming.

5.4 Samarbeidsnettverk mellom Undervisningssykehjemmene via videokonferanse

Det har i flere år vært uttrykt ønske fra USH om å få i gang et prosjekt der en kan arbeide for å knytte alle Undervisningssykehjemmene i Norge sammen i et felles faglig nettverk via videokonferanse. USH tok igjen kontakt med NST mars 2009 med samme formål. Ønsket er å etablere videokonferansestudio i kommunene for å styrke det faglige samarbeidet, utveksle erfaringer og kunnskap, og ikke minst for å spre kunnskap og forskningsresultater til andre sykehjem og institusjoner. Dersom en slik satsning skal realiseres, kan det gjøres innen eksisterende rammer fra Helsedirektoratet.

6. Avsluttende betraktninger

Som beskrevet i denne rapporten er bruk av IKT til kompetansebygging med på å bryte ned skillene mellom spesialisthelsetjenesten og kommunal sektor. Helsearbeidere fra begge sektorer deltar ofte i de samme kursene, kompetanseprogrammene og fagnettene. Dette er med på å øke samhandlingen på tvers av nivå og faggrupper, og bidrar også til å skape nye samarbeidsrelasjoner.

En videre satsning fra NST sin side må sees i sammenheng med nasjonale planer og de utfordringer som ligger i å få ut kompetansen i enda større målestokk enn hva som er oppnådd i dag. I kapittel 4 beskriver vi eventuelle nye satsningsområder som er framkommet ved at disse behovene er meldt til NST. Vi tror at vi i et tettere samarbeid og dialog med helsedirektoratet vil kunne oppnå enda bedre resultater med å understøtte nasjonale satsninger, eksempelvis innen fagområdene demensomsorg, utviklingshemming, rus og psykiatri.

